



**บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ**  
**(Memorandum of Understanding)**  
**การให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษาได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม**

\*\*\*\*\*

ตามที่ได้มีความพิจารณาจะแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีอัตราการตั้งครรภ์ลดน้อยลงตามลำดับ แต่การติดตามผลในทางปฏิบัติพบว่ายังมีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องห菽จากการศึกษา หรืออาจไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อปัญหาทางด้านครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีพัฒนาการเติบโตตามวัย ปัญหาดังกล่าว มีความซับซ้อนและไม่อ้าวแก้ไขได้ด้วยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ดังนั้น สมควรที่จะสร้างกลไกในการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษาได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม มีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงมีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้มีบทบาทหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

**1. กระทรวงสาธารณสุข**

1.1 กรมอนามัย เป็นหน่วยงานหลักประสานการดำเนินงานเกี่ยวกับอนุกรรมการฯ ระดับจังหวัด และกำหนดองค์ประกอบคณะทำงานในพื้นที่ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามแนวทางที่คณะกรรมการระดับกระทรวงกำหนด โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่ได้เสนอแนะ ตลอดจนบุคคล ได้แก่ แพทย์ ครุ ประชญ์ชาวบ้าน เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน การดำเนินงานทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่

1.2 กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานร่วมกันทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลางต่อหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อสร้างการรับรู้และร่วมมือป้องกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.3 จัดทำแนวปฏิบัติในการให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ได้รับสิทธิครอบครุ่นทั้งบริการด้านสาธารณสุข โอกาสทางการศึกษา และสวัสดิการสังคม รวมทั้งให้มีการประสานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที

## 2. กระทรวงศึกษาธิการ

2.1 เสริมความเข้มแข็งของระบบคุณภาพเด็กและเยาวชนในทุกสถานศึกษา เพื่อให้มีกลไกที่จะเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เสริมสร้างทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ส่งเสริมให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา มีความเข้าใจในสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน สร้างบรรยายการในสถานศึกษาทุกแห่งให้อับอุ่น ปลอดภัย เป็นมิตร เป็นที่พึ่งของเด็กและเยาวชนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที และจัดให้มีนักจิตวิทยาสำหรับสถานศึกษาในระดับพื้นที่ และเครือข่าย อาสาสมัครที่คัดสรรจากผู้เกี่ยวข้องอุปราชการ ร่วมติดตามดูแลแก้ปัญหาระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน

2.3 กรณีเกิดการตั้งครรภ์ในระหว่างศึกษา เด็กและเยาวชนต้องมีโอกาสศึกษาต่อในสถานศึกษาเดิม เน้นแต่เป็นการย้ายสถานศึกษาตามเจตนาของเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ โดยปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ภายใต้หลักการที่จะต้องไม่ทำให้เด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา

2.4 จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัย โดยอาจมีการใช้หลักสูตรการเรียนออนไลน์ นอกสถานที่ให้ส่งเสริมสนับสนุนส่วนนักเรียน สร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อเป็นแกนนำในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ในเด็กและเยาวชน

2.5 สร้างแรงจูงใจกับสถานศึกษา ครูหรือผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการดำเนินการให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.6 สร้างการรับรู้ให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิของผู้เรียน เด็กและเยาวชน หรือ ผู้ปกครอง

2.7 จัดทำแนวปฏิบัติในการให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ได้รับสิทธิครอบคลุมทั้งบริการด้านสาธารณสุข โอกาสทางการศึกษา และสวัสดิการสังคม รวมทั้งให้มีการประสานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที

## 3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.1 บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด เป็นศูนย์กลางในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

3.2 จัดให้มีการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดอย่างต่อเนื่อง แก่เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับฝึกอาชีพ และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม

3.3 จัดหากครอบครัวทดลองในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ตลอดจนจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม

3.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้สภากาชาดและเยาวชนทุกระดับ สร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหา

3.5 จัดให้มีหลักสูตรการอบรมเพื่อพัฒนาฟ่อแม่ให้มีลักษณะพร้อมช่วยเหลือและรับฟังลูกด้วยความเข้าใจ (Parenting Education)

3.6 จัดทำแนวปฏิบัติในการให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ได้รับสิทธิครอบคลุมทั้งบริการด้านสาธารณสุข โอกาสทางการศึกษา และสวัสดิการสังคม รวมทั้งให้มีการประสานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที

ข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายอนุhin ชาญวีรภูล)

(นายณัฐพล ทิปสุวรรณ)

(นายจิต ไกรฤกษ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม  
และความมั่นคงของมนุษย์



## ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

### เรื่อง นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กระทรวงศึกษาธิการ

ตามที่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจในภาพรวม การแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย มีความซับซ้อนและไม่อาจแก้ไขได้ด้วยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง สมควรสร้างกลไกในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน และประชาชนสังคม เพื่อบูรณาการการดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างเป็นรูปธรรม มีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติที่สำคัญไว้ ๕ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตที่มีคุณภาพ และมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมบทบาทครอบครัว ชุมชน และสถานประกอบกิจการในการเลี้ยงดู สร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสารด้านสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาระบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพและเป็นมิตร

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ การคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่mvัยรุ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการฐานข้อมูล งานวิจัย และการจัดการความรู้

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กระทรวงศึกษาธิการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ ยุทธศาสตร์ และแผนงานระดับชาติ จึงขอความร่วมมือ ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน ให้ความสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้กรอบมาตรการ ดังนี้

#### ๑. มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกัน

๑.๑ สถานศึกษาสร้างการรับรู้ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและเฝ้าระวัง มีช่องทาง การติดตามที่หลากหลาย ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เช่น ช่องทางการสื่อสารในโซเชียลมีเดีย เครือข่ายนักเรียน เครือข่ายครู เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรมูลนิธิ เป็นต้น

๑.๒ สร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ในการเฝ้าระวัง ในสถานศึกษาไปยังเครือข่ายชุมชน องค์กรต่างๆ หรือสร้างกลไกในการสื่อสารองค์กร

- จัดหาครุภัณฑ์หรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน นักศึกษา

- พัฒนาครุภัณฑ์สอนโดยการแสวงหาซ่องทางในการพัฒนาศักยภาพของครุภัณฑ์สอนเพศวิถี ศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งอาจเป็นการพัฒนาโดยการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือการอบรมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๓) สถานศึกษาจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างเหมาะสม

- สถานศึกษาจัดเตรียมชุดความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ใช้ระบบสารสนเทศออนไลน์ การบันทึกเสียง ภาพ หรือวิดีโอชั้น การวัดการประเมินผลในรูปแบบพิเศษที่เหมาะสมกับนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ เป็นต้น ตลอดระยะเวลาที่นักเรียน นักศึกษาตั้งครรภ์ จนสามารถกลับมาศึกษาในรูปแบบปกติได้

- สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ที่สามารถประสานส่งต่อ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ณ สถานบริการสาธารณสุข และสามารถได้รับสิทธิต่างๆ ของภาครัฐ เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม เช่น การฝึกอาชีพ รายได้เสริมจากการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

#### ๒. มาตรการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนและพื้นที่แห่งการเรียนรู้ โดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น 1663 สายด่วนปรึกษาเอดด์และท้องไน่พร้อม นักวิชาการ นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

๒.๒ การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายเยาวชน ในลักษณะรูปแบบกิจกรรมที่เป็นการสื่อสาร ระหว่างเยาวชนถึงเยาวชน เช่น กิจกรรมสร้างพลังเชิงบวก กิจกรรมพัฒนาตนเอง กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

#### ๓. มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา

ให้สถานศึกษาให้ความสำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

๓.๑ ปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงบวกในการเปิดเผยข้อมูลปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยให้คำนึงถึง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การดำเนินงานมีวัตถุประสงค์เพื่อการดูแลช่วยเหลือ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งการเข้าถึงระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัย การเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ และนักเรียน นักศึกษาที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา โดยใช้กลไกบุคคลเครือข่าย เข้ามายื่นรับ เช่น กลไกสถานศึกษาสืขาวปลดยาเสพติดและอยากรุนแรง กลไกลูกเสือ ยุวภาฯ จิตอาสาด้านต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนแก่นนำ ครู เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน มีช่องทางการประสานงาน อย่างใกล้ชิด

๓.๓ สร้างนักเรียน นักศึกษาแก่นนำ เพื่อร่วมดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในสถานศึกษา

๓.๔ จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมรองรับการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในสถานศึกษา

#### ๔. มาตรการอำนวยการ

๔.๑ การตรวจและการรายงานผลของกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรจุประเด็นงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไว้ในการติดตามหรือการนิเทศงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๔.๒ ให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่องตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และรายงานสถานการณ์เมื่อเกิดปัญหาที่ต้องปฏิบัติเร่งด่วนไปยังหน่วยงานต้นสังกัดในระดับพื้นที่และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อดำเนินการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที พร้อมทั้งให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบผลการรายงานของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๔.๓ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม การดำเนินโครงการสำคัญที่บรรจุในแผนงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในพื้นที่ และส่วนกลาง รวมถึงการประชุมชี้แจง การประชุมคณะกรรมการในระดับต่างๆ ในพื้นที่

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ)  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ